Яковлєва М.П.
викладач лісозахисту,
Чугуєво-Бабчанський лісний коледж

РУДИЙ СОСНОВИЙ ПИЛЬЩИК НА ТЕРИТОРІЇ МІНІ РОЗСАДНИКА ЧУГУЄВО-БАБЧАНСЬКОГО ЛІСНОГО КОЛЕДЖУ

Мета: дослідити причини виникнення і поширення осередку рудого соснового пильщика (Neodiprion sertiffer) на території міні розсадника Чугуєво-Бабчанського лісного коледжу.

Завдання: 1. Дослідження осередку та спостереження за його розвитком.

2. Ознайомлення з типом пошкодження. 3. Спостереження за стадіями розвитку.

4. Аналіз поширення рудого соснового пильщика на території лісових масивів Харківщини.

Об’ єкт дослідження: осередок рудого соснового пильщика.

Предмет вивчення: лісозахист.

Морфологія. Самиця до 9мм завдовжки, руда; самець до 7мм – чорний.

Личинка 2,5см, брудно-зелена або буровато-сіра, зі світлою смужкою вздовж спини і чорною головою. Має вісім пар ніг на черевці.

Біологія. Генерація 1 рік. Рудий пильщик поширений у молодих соснових насадженнях України та сусідніх держав. Літає у серпні-вересні. Самиця відкладає яйця в пропиляні щілини вздовж бокового краю хвоїнок розміщує їх через 1,0-1,5мм одне від одного і не вкриває виділенням залоз (рис. 1а). У травні, з яєць, які перезимували, вилуплюються личинки, які до початку липня пошкоджують хвою. Живляться групами по 10-30 особин (рис. 1б).

Молоді личинки, як і у звичайного пильщика, обгризають м’якоть хвоїнок, не зачіпаючи центральні жилки. Заляльковуються вони у липні в підстилці. У серпні-вересні вилітають молоді імаго, які знову відкладають яйця (рис. 1в). Рудий пильщик заселяє соснові молодняки у віці від 7-8 до 30 років, рідше зустрічається в старіших насадженнях (рис. 1г). Пошкоджує сосну звичайну та сосну Банкса. Личинка проживає сім віків, та з’їдає 0,7-0,9г хвої (рис. 2).

а

б

в **г**

Рис. 1. Рудий сосновий пильщик (РСП)

а) яйцекладка; б) живлення личинок; в) імаго; г) пошкодження

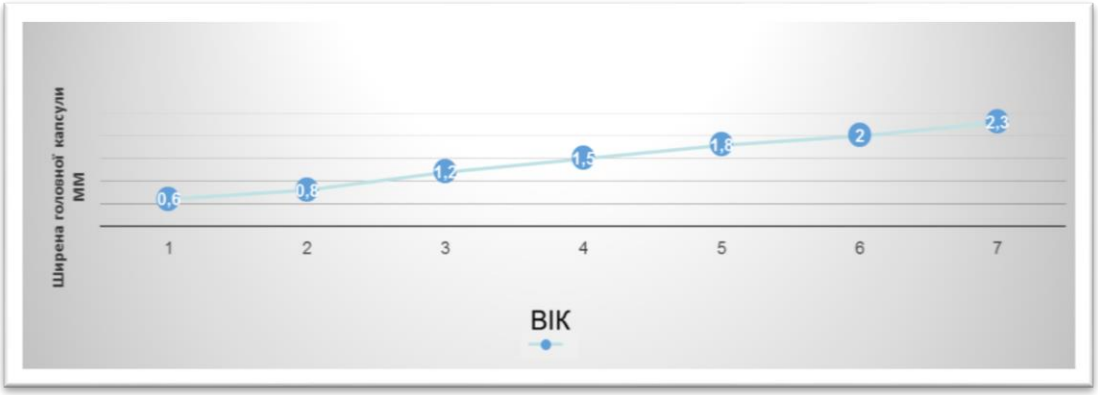

Рис. 2. Вікова група личинок РСП

Харківське обласне управління лісового та мисливського господарства (ХОУЛМГ) і підпорядковані йому органи на місцях, здійснюють контроль за появою та поширенням масових шкідливих комах. За даними інвентаризації у 2018 році масові осередки рудого соснового пильщика спостерігалися на території лісових масивів усіх державних підприємств Харківщини за винятком ДП «Гутянське лісове господарство» (рис. 3).

Рудий сосновий пильщик чутливо реагує на оточуючі гігротермічні умови. Як показали наші дослідження ці шкідники відсутні у вологих місцях, у добре зімкнутих насадженнях, у глибині лісових масивів. Територія міні розсадника Чугуєво-Бабчанського лісного коледжу займає підвищені ділянки рельєфу, їх південно-східні експозиції. Ці фактори є найбільш сприятливими для появи і поширення Neodiprion sertiffer. Масове об’їдання хвої личинками рудого соснового пильщика супроводжується порушенням фотосинтезу, дихання, транспірації, що прозводить до поточного зниження приросту деревини (табл. 1).

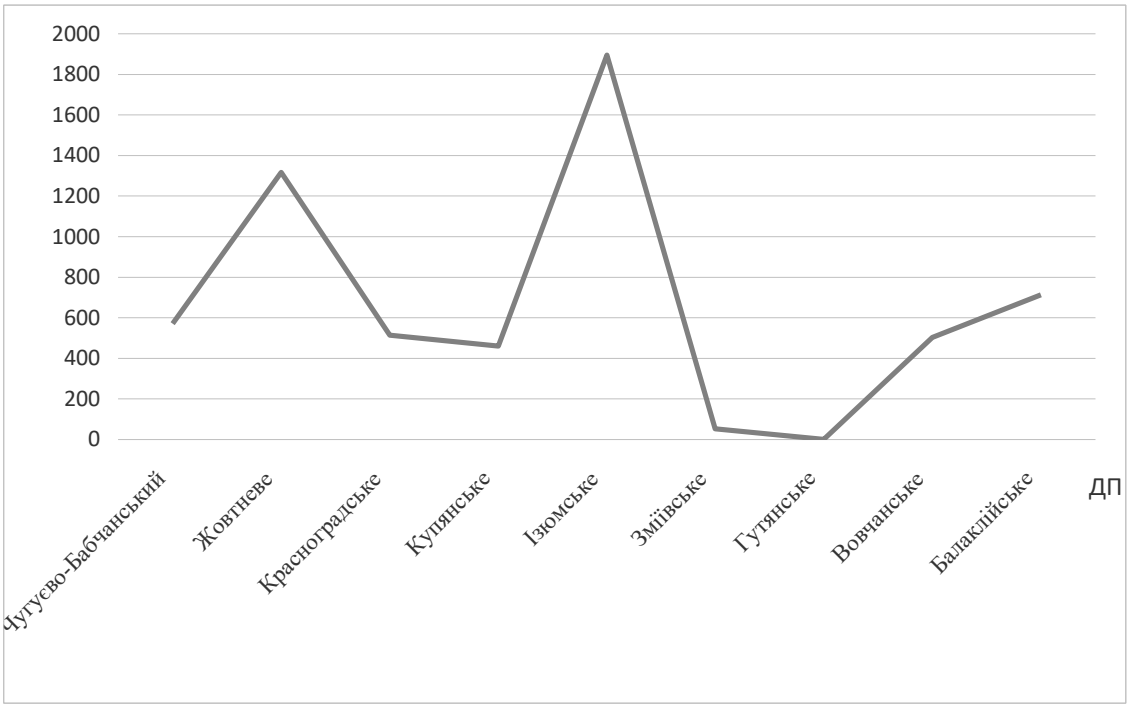

Рис. 3. Інвентаризація осередків рудого соснового пильщика у 2018 році на території державних підприємств Харківщини (га)

Таблиця 1

Втрати середніх періодичних приростів насадженнями за період ослаблення у разі різного ступеня пошкодження хвоє- та листогризучими шкідниками [4, с. 111]

Ступінь пошкодження насаджень, %	Кількість втрачених середніх періодичних приростів		
	Сосна, інші хвойні породи	Дуб, інші листяні породи	
		До 50 років	51 рік і більше
До 25	0,5	-	-
25-50	3	0,4	0,3
50,1-75	4	0,6	0,5
75,1-100	6	1,5	1,2

Висновок: спека, відсутність дощів, відкриті пагорби та галявини, сухі та бідні ґрунти на території міні розсадника сприяли виникненню і поширенню осередку рудого соснового пильщика.

Список використаних джерел:

1. Бондар О.О., Білоус В.П.: Захист лісу від шкідників та хвороб. Навчальний посібник, Боярка, 2007. – 72 с.
2. Бондаренко В.Д., Фурдичко О.І. Ліс і рекреація в лісі: Навчальний посібник. – Львів: Світ, 1994. – 232 с.

3. Гамаюнова С.Г., Новак Л.В., Войтенко Ю.В., Харченко А.Е. Массовые хвое- и листогрызущие вредители леса. – Харьков, 1999. – 172 с.

4. Завада М. М. Лісова ентомологія. – К.: КВІЦ, 2007. – 216 с.

5. Заячук В.Я. Дендрологія. Покритонасінні: Навч. посібник. – Львів: Камула, 2004. – 408 с.

6. Лісовий кодекс України. – К., 2006. – 30 с.

7. Лісовичок. Інформаційно-методичний збірник, 2008. – 20 с.

8. Лісовичок. Інформаційно-методичний збірник, 2009. – 27 с.

9. Мешкова В. Л. Сезонное развитие хвоелистогрызущих насекомых / В. Л. Мешкова– Х.: Новое слово, 2009. – 396 с.

10. Мєшкова В. Л. Історія і географія масових розмножень комах-хвоєлистогризів / В. Л. Мєшкова. – Х.: Майдан, 2002. – 244 с.

11. Падій М.М. Лісова ентомологія: Підруч. – 2 вид., перероб. і доп. – К.: Вид-во УСГА, 1993. – 352 с.

12. Садовниченко Ю. О. Біологія. Комплексний довідник. – Х.: Торсінг плюс, 2009. – 336 с.